Vihreä kasvu
Mirja Hannula

12.3.2024

Hallituksen esitys eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 8/2024)

Eduskunnan sivistysvaliokunnan kuuleminen 13.3.2024

Eduskunnan sivistysvaliokunta on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä koskien aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaa lakkauttamista valiokunnan toimialan näkökulmasta.

EK lausuu kunnioittaen seuraavaa:

- EK kannattaa hallituksen esitystä ja toteaa, että työmarkkinakeskusjärjestöjä on kuultu sen valmistelussa.

- Aikuiskoulutustuen haasteena on ollut sen kohdentuminen. Huolimatta siitä, että tukea on kehitetty, se ei kohdennu heikoimmin koulutettuun kohderyhmään. Eniten tukea käytetään sosiaali- ja terveysalalla, kun taas rakentamisessa ja teollisuudessa sen käyttö on keskimääräistä vähäisempää.

Seuraavassa muutamia huomioita muutoksen vaikutuksista koulutusjärjestelmän kehittämiseen.

Koulutuksen ja työelämän tiivistyvä yhteistyö tarpeen

- Jatkuva oppiminen on osa työelämän arkea ja koskee kaikkia työikäisiä. Koulutusjärjestelmän tulee tukea nykyistä paremmin työssä ja työn ohessa tapahtuvaa oppimista. Avainasemassa on työssä hankitun osaamisen näkyväksi tekeminen ja tunnistaminen. Tämä edellyttää tiivistyvää vuoropuhelua yritysten ja koulutustoimijoiden kesken.

- Tutkintojen ja tutkinnon osien rinnalla tarvitaan pieniä osaamiskokonaisuuksia, jotka tulee rakentaa tiiviissä yhteistyössä yritysten ja korkeakoulujen kesken.

- Sosiaali- ja terveysalan osaajatarpeisiin vastaaminen edellyttää tiivistyvää yhteistyötä ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kesken sekä amk-harjoittelujen mahdollistamista myös kesäaikana.

Jatkuvan oppimisen digitaaliset palvelut

- Korkeakoulutuksen digivisiotyö ja jatkuvan oppimisen digitaalinen palvelukokonaisuus (JoD) ovat työn alla ja niiden merkitys tulee entisestään korostumaan työn ohella opiskelussa.

Oppisopimuksen merkitys kasvaa - tuntimäärää koskeva muutos tarpeen

- Matalasti koulutetulle kohderyhmälle työtehtäviin kytkeytyvä oppisopimuskoulutus on hyvä vaihtoehto, joka palvelee sekä yksilön että työnantajan tarpeita.

- EK ehdottaa oppisopimuksen käytön laajentamiseksi muutosta oppisopimusta ohjaavaan lainsäädäntöön siten, että oppisopimuksen perusteena olevaa tuntimäärää laskettaisiin nykyisestä keskimäärin 25 tunnista viikossa laskea keskimäärin 20 tuntiin viikossa.

- Tämän lisäksi on tarpeen tehdä paremmin tunnetuksi oppisopimuksen mahdollisuuksia mm. lyhytkestoisen, tutkinnon osaan tähtäävän oppisopimuksen hyödyntämistä osaamisen kehittämisessä.

Korvaama malli on rakennettavissa sopimuspohjaisesti

- EK on ehdottanut aikuiskoulutustukea korvaavan mallin rakentamista sopimuspohjaisesti sen sijaan, että eduskunta säätäisi asiasta lailla. Nykyinen vakuutuskassalainsäädäntö mahdollistaisi sen, että korvaavaa järjestelmää korvaavaa järjestelmää haluavat työnantajat ja palkansaajat muodostavat laajan kollektiivin. Tämä kollektiivi sopii keskenään siihen kuuluvien osapuolten oikeudet ja velvollisuudet. Toimeenpano annetaan erilliselle vakuutuslaitokselle, esimerkiksi vakuutuskassalle. Uuden osaamiskassan säännöissä voidaan määrätä ainakin osakkaat ja vakuutetut, etuudet ja niiden saantiehdot sekä kenellä on velvollisuus maksaa vakuutusmaksuja ja miten ne määräytyvät. Vakuutusmaksut olisivat verotuksessa vähennyskelpoisia ja etuudet veronalaisia ilman tarvetta muuttaa lainsäädäntöä.

- Sopimuspohjainen malli poistaisi yhden keskeisen kritiikin aiheuttajan: rahoitukseen osallistuisivat vain ne työnantaja- ja työntekijäkollektiivit, jotka kokevat nykyisenkaltaisen järjestelmän jatkumisen tarkoituksenmukaiseksi.